

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

**Onderzoek en
Wetenschapsbeleid**

Van

**Datum
Referentie**
42254634

Bijlagen
Kamerbrief

**Interdepartementaal
afgestemd**
EZK

Extern OCW afgestemd
LIOF, Nikhef

nota

Voortgang Einstein Telescope

Aanleiding Kamerbrief over de voortgang van het project Einstein Telescope.

Met deze brief licht u de Kamer in over de voortgang van dit project. Vorig jaar heeft u de Kamer schriftelijk geïnformeerd over de financiering van de Einstein Telescope vanuit het Nationaal Groeifonds ('NGF') en toegezegd de Kamer over de voortgang van het project op de hoogte te houden. Met deze brief geeft u hier invulling aan.

Geadviseerd besluit

Ondertekening van de kamerbrief.

Opmerkingen van MOCW zijn in de brief verwerkt.

Kernpunten

Hieronder staat een samenvatting van de kamerbrief:

- De Einstein Telescope is een ondergrondse telescoop, waarmee zwaartekrachtgolven gemeten kunnen worden.
- Met de bouw van een dergelijke telescoop komt Europa in een vooraanstaande positie te staan van hoogwaardig fundamenteel wetenschappelijk onderzoek.
- Dit soort onderzoeksinfrastructuur vergt een lange termijn investering waarvan de Nederlandse economie gaat profiteren.
- Tegelijkertijd verstevigt deze investering ook het internationaal wetenschappelijke onderzoeksfundament van Nederland.
- Een Declaration of Intent met België en Duitsland is op 26 september j.l. ondertekend. De betrokken overheden gaan zich optimaal inspannen om de Einstein Telescope naar de EMR-regio te halen.
- Op dit moment worden daarom diverse haalbaarheidsonderzoeken uitgevoerd;
- Voor de bouw van de Einstein Telescope wordt de geschiktheid van de bodem in de EMR-regio onderzocht (grondboringen en seismisch onderzoek).
- Daarnaast zijn activiteiten opgestart om de benodigde vergunningen voor de bouw van de Einstein Telescope in kaart te brengen.
- De ontwikkeling van de Einstein Telescope is alleen succesvol als ook het Nederlandse bedrijfsleven voldoende is betrokken (opbouw ecosysteem).

- In samenwerking met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat wordt aan een brede betrokkenheid van het bedrijfsleven proactief gewerkt (valorisatie).
- Een Valorisatieraad is door het LIOF opgericht, waarin kennis en ervaring vanuit het bedrijfsleven is verankerd en de leden van de raad proactief meekijken om potentiële kansen te identificeren;
- Dit gaat bijdragen aan het creëren van de juiste netwerken tussen bedrijven en kennisinstellingen in zowel Nederland als in België en Duitsland.
- Een speciale R&D-regeling is beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van verschillende technologiedomeinen ten behoeve van de Einstein Telescope. Bedrijven en/of kennisinstellingen worden hiermee gestimuleerd om te helpen bij het ontwikkelen van deze technologieën.
- Een samenwerkingsverband van in de Einstein Telescope geïnteresseerde landen, de zogenoemde Board of Governmental Representatives (BGR) besluit uiteindelijk over de meest geschikte locatie. Het locatievoorstel voor de EMR-regio (bidbook) moet naar verwachting in 2026 zijn afgerond en worden ingeleverd.

Datum
31 oktober 2023

Toelichting

- De ET is een aantal keer in de kamer besproken. In een debat in juni 2023 over mijnbouw (Staatsecretaris Vijlbrief aanwezig) is over de Einstein Telescope de opmerking gemaakt dat de omgeving er ook van zal profiteren. Letterlijk; "in de geest van de nieuwe contourennota, de omgeving daarbij kunnen betrekken en er van mee kunnen laten profiteren". Om hieraan te refereren is in de kamerbrief een passage opgenomen over een groei van lokale (grensoverschrijdende) bedrijvigheid en mogelijk additioneel marktpotentieel voor bedrijven.
- De brief is afgestemd met EZK die actief betrokken is bij dit project. Verder is herhaaldelijk gesproken met Staatstoezicht op de Mijnen (SODM) voor wat betreft de ondergrondse risico's. De kamer heeft ook al aandacht gevraagd voor het beheersen van de ondergrondse risico. Staatssecretaris Vijlbrief heeft hierover aan de kamer meegedeeld dat bekeken wordt of SODM een formele rol moet krijgen. Het standpunt van EZK is dat eerst de ondergrondse risico's in kaart moeten worden gebracht en vervolgens of deze risico's al via bestaande wet- en regelgeving voldoende is geborgd. Indien nodig kan SODM een formele rol krijgen.
- Regionale afstemming vindt plaats met de Provincie Limburg. De provincie informeert haar Provinciale Staten geregeld. Zij hebben recentelijk een brief gestuurd aan de staten. Voor de provincie is het ET project een belangrijke pijler voor de toekomst. In de kamerbrief geven we veel aandacht aan het regionale belang.
- Verder benadrukken we de rol van het LIOF als onderdeel van ROM's NL voor valorisatie, ontwikkeling ecosysteem en begeleiding R&D-regeling.
- Afstemming met Nikhef voor de besteding van de ter beschikking gestelde middelen (o.a. bodemonderzoek /ET-Pathfinder) en de voortgang met betrekking tot de wetenschappelijke randvoorwaarden van het project die bepalend gaan zijn voor het fysieke ontwerp van de telescoop.

- Wij werken aan een realisatiestrategie (lobby) om te zorgen voor ruim voldoende betrokkenheid voor het Nederlandse voorstel in Nederland en de EMR-regio.
- Fondsen die het NGF ter beschikking heeft gesteld (EUR 42 mln.) en die ook zijn gereserveerd voor het ET-project' (EUR 870 mln.) zijn cruciaal gebleken voor het interesseren van de landen in de EMR-regio (grensoverschrijdende deelname aan een wetenschappelijke infrastructuur) en gaan zeker bijdragen aan het lange termijn verdienvermogen van Nederland. Het heeft niet alleen het project een kick-start gegeven, het is ook de hefboom geweest naar betrokkenheid en commitment van onze partnerlanden België en Duitsland. Wij merken dat het NGF best onder een vergrootglas ligt en dat gelden uit het fonds voor andere doeleinden wordt ingezet dan oorspronkelijk bedoeld bij de opzet van het Fonds. Het ET-project laat overduidelijk zien van welke toegevoegde waarde het NGF voor de Nederlandse economie alsmede onderwijs en wetenschap kan zijn.
- Grootschalige infrastructuur is cruciaal voor het Europees concurrentievermogen. Het is wereldwijd een magneet voor talent, voor innovatie, voor de ontwikkeling van grensverleggende technologie en het biedt het bedrijfsleven een start voor het ontwikkelen van producten die later van toepassing zijn op de consumenten markt.

Datum

31 oktober 2023